

 Глобальный фонд

АИТВ

ЖӘНЕ

ТУБЕРКУЛЕЗ

АИТВ инфекциясы – адамның *иммун тапшылығы* вирусынан туындаған баяу дамидын ауру.

Адамның иммун тапшылығы вирусы (АИТВ) ағзаның иммун жүйесін зақымдап, дені сау адамның иммунитеті жеңе алатын көптеген инфекция мен қатерлі ісіктің кейбір түріне қарсы дененің қорғанысын әлсіретеді. Вирус CD4 иммун жасушасының қызметін бұзып, әлсіретеді, сондықтан жұқтырған адамда біртіндеп иммун тапшылығы дамиды.

АИТВ адамға үш жолмен **жұғады**:

- **Жыныстық қатынас** (мүшеқапсыз) арқылы.

- **Қан арқылы** – мысалы, стерильді емес медициналық құралды немесе есірткіні ортақ шприцпен пайдаланғанда.

- **Анадан балаға** - жүктілік, босану және емізу кезінде

Туберкулез (ТБ) АИТВ жұқтырған адамдар үшін ең көп тараған оппортунистік инфекция және АИТВ-мен ауыратын әрбір төртінші адамның ажалына себеп.

Туберкулезге шалдыққан барлық науқас АИТВ-ға тексерілуге тиіс.

Себебі

- АИТВ-мен ауыратын адамдарда белсенді туберкулездің даму қаупі жоғары.
- Туберкулез АИТВ инфекциясының асқынған белгісі болуы мүмкін.
- Туберкулез АИТВ арасындағы өлім-жітімнің негізгі себебінің бірі.
- Туберкулез АИВ инфекциясының клиникалық өршуіне және оны емдеуге әсер етеді.
- АИТВ туберкулезді емдеудің нәтижесіне әсер етеді.
- Туберкулезбен ауыратындарда, әсіресе жоғары қауіпті топтар арасында АИТВ-ны жұқтыру ықтималдығы жоғары.

АИТВ жұғады:

- Қорғалмаған жыныстық қатынас кезінде
- Емдеу-диагностика шарасы кезінде (қан құю, инъекция)
- Жүктілік, босану, емізу кезінде
- Стерильді емес құралдарды пайдаланған кезде (тату, пирсинг үшін)
- Шприцтерді, инелерді ортақ пайдалану.

АИТВ жұқпайтын жағдайлар:

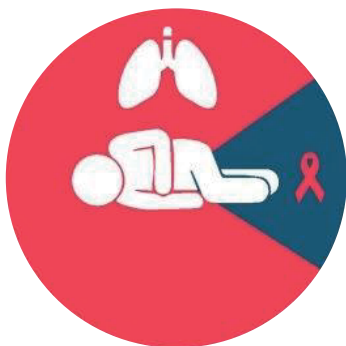

- Ортақ ыдыс, сүлгіні пайдаланғанда, сүйіскенде, құшақтасқанда
- Жануарлар, жәндіктер шаққан кезде
- Қоғамдық орындарда – хауызда, ваннада және т.б.

АИТВ инфекциясының анадан балаға жұғу қаупін заманауи жоғары белсенді химиофилактикалық әдісті қолдану арқылы **2%** немесе одан да көп пайызға азайтуға болады.

Бұл әдісті қолданбаса балалар дертті **45%-ға** дейін жағдайда жұқтырады.

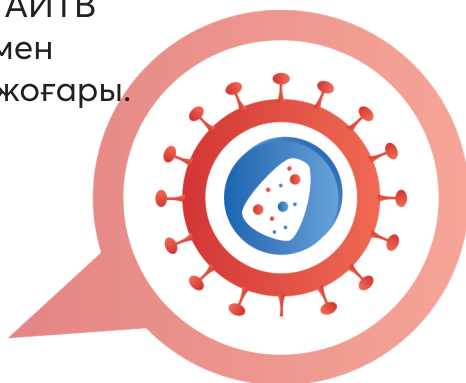
АИТВ инфекциясы әлемдегі туберкулез індеті бойынша ахуалды күрт нашарлатты. Әлемнің кейбір елінде туберкулезбен ауыратын науқастардың 80%-ы АИТВ жұқтырған.

Бұған қоса, өкпеден тыс туберкулез АИТВ инфекциясы бар адамдар арасында жиі кездеседі.

Ағзада АИТВ инфекциясы болса, науқастың туберкулезге шалдығу ықтималдылығы жоғары болады.

АИТВ инфекциясы бар адам туберкулездің белсенді түріне тез ауысады.

АИТВ-мен ауыратын адамның туберкулез жұқтыру ықтималдығы АИТВ инфекциясы жоқ адаммен салыстырғанда **19 есе** жоғары.

Қазақстан Республикасында АИТВ инфекциясын емдеу 2020 жылғы клиникалық хаттамаға сәйкес жүргізіледі, онда мұндай науқастағы аурудың клиникалық сатысына қарамастан, CD4 жасушаларының кез келген санында антиретровирусты терапияны (АРТ) бастау керек.

АРТ неғұрлым ерте басталса, АИТВ инфекциясын бақылау соғұрлым жақсы және туберкулезді емдеудің тиімділігі жоғары болатыны туралы нақты дәлелдер бар.

АРТ уақтылы басталып, дәрі-дәрмекті дұрыс қабылдаған кезде вирустың көбеюі тежеледі, АИТВ инфекция-сының дамуы тоқтайды.

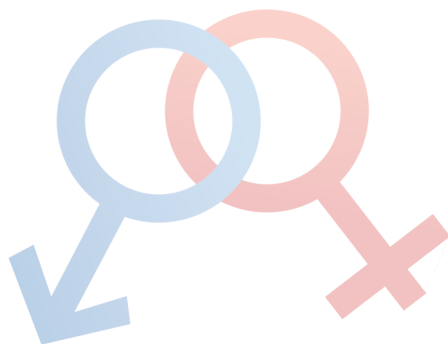

Адамның иммун тапшылығы вирусы қанда, шәуетте, қынап бөлінісінде және емшек сүтінде болады. АИТВ сілекейде, көз жасы сұйығында, зәрде, терде де кездеседі, алайда сарапшылардың пікірінше, олардың шоғырлануы ауруды қоздыруға жеткіліксіз.

Құрамында АИТВ бар биологиялық сұйық қанға немесе шырышты қабыққа түскенде адам вирус жұқтырады.

Зақымдалған терінің АИТВ жұқтырған қанмен байланыста болса, АИТВ инфекциясын жұқтыру қаупі пайда болады. Науқас адамның қанын құю, ағзалар мен тіндерді ауыстыру кезінде АИТВ инфекциясының 100% жұғу ықтималдығы бар.

Әлемде АИТВ инфекциясы донорлық шәует пен емшек сүтін пайдалану кезінде де жұғады.

АИТВ-ның жасанды жолмен жұғуының тағы бір нұсқасы – есірткіні стерильді емес құралдармен қолдану кезінде жұқтыру.

Бұл АИТВ жұқтырудың әлемде ең көп таралған жолы.

АИТВ инфекциясын жұқтыру ықтималдығы туралы деректер әртүрлі. (1%-дан 70%-ға дейін).

Бұл АИТВ жұқтыру ықтималдығы жоғары есірткіні тұтынуға ортақ ине, шприц, ортақ ыдыс секілді есірткі қолдану әдістеріне тікелей байланысты

АИТВ-ның табиғи жолмен таралуына жыныстық қатынас (гомо және гетеросексуалды байланыс) және анасынан емшек сүті арқылы баласына берілуі жатады.

Жыныстық қатынас кезінде ең қауіптісі – презервативсіз болған аналды секс.

Ауру жұқтырмаған ер адамның АИТВ-мен ауыратын әйелмен жыныстық қатынаста вагиналды сексте ауру жұқтыру қаупі төменірек болады.

АИТВ инфекциясынан презерватив тиімді қорғайды. АИТВ презерватив арқылы тек ол жыртылған, бүлінген немесе дұрыс пайдаланылмағанда жұғады.

АИТВ-мен ауыратын адам мына қызметтерге қол жеткізу керек:

Антиретровирусты терапия

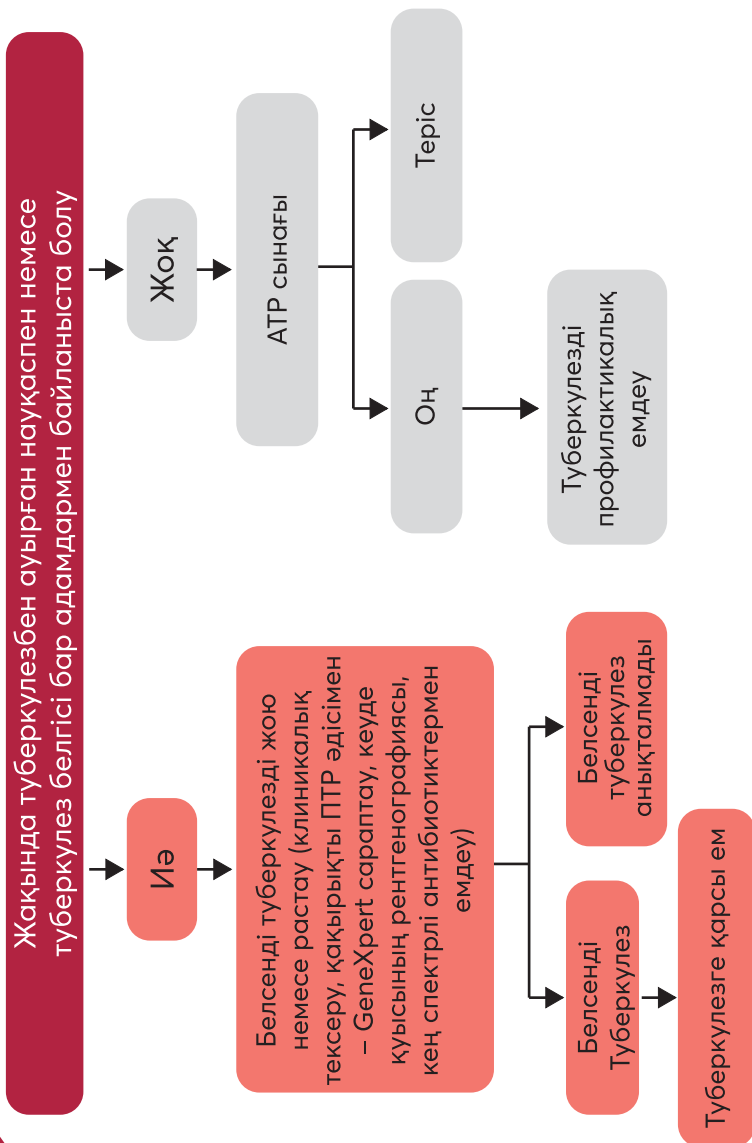
Туберкулезді диагностикалау
және емдеу

Туберкулезге тұрақты тексерілу

Туберкулез індетін
профилактикалық емдеу
(*туберкулез белгісі болмаған
жағдайда*)

АИТВ жұқтырған науқаста туберкулез қаупін немесе туберкулездің болуын бағалау алгоритмі

Жаһандық қордың Қазақстан Республикасының Ұлттық фтизиопульмонология ғылыми орталығы жанындағы «Туберкулез» компоненті бойынша 2020-2022 жылдарға арналған «Қазақстандағы дәріге төзімді туберкулезге қарсы тиімді шаралар» грант жобасын іске асыру аясында

 Глобальный фонд